תורה אור

בטומאה חמורה שכן אינה עושה כיוצא בה תאמר בטומאה קלה שעושה כיוצא בה אמר ליה אביי כל דכן הוא ומה טומאה חמורה דקילא דאינה עושה כיוצא בה מטמאה שלא במחשבה טומאה קלה דחמירא דעושה כיוצא בה אינו דין שמטמאה שלא במחשבה אלא אמר רב ששת הכי קאמר לא אם אמרת בטומאה חמורה שכן אינה צריכה הכשר תאמר בטומאה קלה שצריכה הכשר ומי צריכה הכשר והתנן *שלשה דברים נאמרו בנבלת עוף טהור צריכה מחשבה ׳ואינה מטמאה אלא בבית הבליעה ׳ואינה צריכה הכשר נהי דהכשר שרץ לא בעיא הכשר מים בעיא מאי שנא הכשר שרץ דלא בעיא כדתנא דבי רבי ישמעאל הכשר מים נמי לא תבעי כדתנא דבי רבי ישמעאל *דתנא דבי רבי ישמעאל °על כל זרע זרוע אשר יזרע מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר ׳אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר ׳יצתה נבלת עוף טהור שסופה לטמא טומאה חמורה שאין צריך הכשר אלא אמר רבא ואיתימא רב פפא שם טומאה חמורה בעולם שם טומאה קלה בעולם אמר רבא ומודה רבי יוחנן לענין מעשר דמחשבת חיבור שמה מחשבה אמר רבא מנא אמינא לה *דתנן ׳הסיאה והאזוב והקורנית שבחצר אם היו נשמרין חייבין היכי דמי אילימא דזרעינהו מתחלה לאדם צריכא למימר אלא לאו דזרעינהו מתחלה לבהמה וקתני אם היו נשמרין חייבין אמר רב אשי ׳הכא בחצר שעלו מאליהן עסקינן וסתמא לאדם קיימי והכי קאמר ׳אם החצר משמרת פירותיה חייבין ואם לאו פטורין מתיב רב אשי *כל שחייבין במעשרות מטמאין טומאת אוכלין ואם איתא הא איכא הני דקחייבין במעשר ואין מטמאין טומאת אוכלין אמר רבא הכי קאמר כל מין שחייב במעשר מטמא טומאת אוכלין ה"נ מסתברא מדקתני סיפא *כל שחייב בראשית הגז חייב במתנות ויש שחייב במתנות ואין חייב בראשית הגז ואם איתא האיכא טרפה ׳דחייבת בראשית הגז °ואינה חייבת במתנות אמר רבינא הא מני רבי שמעון היא *דתנן *ר"ש פוטר את הטרפה מראשית הגז אמר רב שמי בר אשי תא שמע *׳המפקר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר והא אנן תנן כל שחייב בפאה חייב במעשרות אלא לאו שמע מינה מין קתני שמע מינה *תנן התם ׳מודים חכמים לר׳ עקיבא *בזורע שבת או חרדל בשנים ושלשה מקומות שנותן פאה מכל אחד ואחד

והא

ויקרא יא

רש"י

טומאה חמורה אינה עושה כיוצא בה. אלא שמטמאה נבלה את האדם אין אותו אדם אחר ומטמא אדם שאין מטמא אדם אלא אב הטומאה אבל אוכל אחר ומטמא אוכל מדרבנן: הכשר שרץ. שיכשירו צריך להביאו לידי טומאה: שאין סופן לטמא טומאה חמורה. אין לך אוכל מטמא אדם: שם טומאה חמורה שום טומאה קלה. לא אם אמרת בטומאה חמורה דין הוא שמטמא בלא מחשבה שלא מצינו שום טומאה שתהא טומאה חמורה שתהא צריכה הכשר תאמר בטומאה קלה דאוכלין שאע"פ שזו אינה צריכה הכשר הרי כל אוכלין יש עליהם שום טומאה קלה וצריכין הכשר הלכך הכא נמי בעיא מחשבה: לענין מעשר. דהואיל ונמלך עליהן לאדם הויא מחשבה וחייבין במעשר: הסיאה. פוליו"ל: והקורנית. שדרי"ה: נשמרין. ה"ד אם היו נשמרין לאכילת אדם: אלא לאו דזרען לבהמה וקתני אם. חזר ושמרן לאדם חייבין: לאדם קיימי. וכיון דסתמייהו לאדם מאי אם היו נשמרין הכי קאמר אם החצר משמרת פירותיה דלא הוי הפקר חייבין: מתיב רב אשי. לרבא: ואם איתא. דלענין מעשר הויא מחשבה הא איכא עולשין שזרען לבהמה ונמלך עליהם לאדם דחייבין במעשר ואינן מטמאין דהא לענין טומאה אמרת לאו מחשבה היא: ראשית הגז. הגוזז צאנו חייב ליתן בכל שנה מן הגז מעט לכהן ובשחיטת חולין (קלז.) מפרש שיעורא: במתנות. זרוע לחיים והקיבה: ויש שחייב במתנות. כגון בקר ואינו חייב בראשית הגז: ת"ש. דמין קתני במתני׳: ופטור מן המעשר. דהפקר פטור מן המעשר. ובפרט ובפאה להכי מחייב כדאמרינן בהגוזל בבבא קמא* משום תעזוב יתירא דכתיב במשנה תורה* לא תפאר אחריך ואמר מר (חולין דף קלא.) לא תטול תפארתו ממנו והיינו פאה ודרשינן בספרי* אחריך זו שכחה וכתיב* לגר ליתום ולאלמנה יהיה וכתיב בתריה כי תבצור כרמך לא תעולל אחריך לגר ליתום ולאלמנה יהיה הרי פאה ושכחה ועוללות ל"ל למהדר ומכתב בפרשת קדושים* בשלהו לעני ולגר תעזוב אותם לרבות הפקר כי האי גוונא אבל הפקר גמור פטור מכולן כדתנן לעיל ושמר פרטו להפקר (נ.): תנן התם כו׳. האי דנקט לה הכא משום דאותיב עלה ממתני׳ ודר׳ יוחנן נמי עולשין שזרען כו׳ משום דאותיב עליה ממתני׳ נקט לה הכא: מודים חכמים לרבי עקיבא. אע"פ דפליגי במנמר שדהו ושייר קלחים לחים. מנמר מייר"ל בלע"ז שמלקט כאן את המבושלים כל צרכן ומניח את הלחים שלא בשלו וחוזר ומלקט במקום אחר דהוה ליה מנמר. וקאמר ר׳ עקיבא כשהוא חוזר ולוקט נותן פאה מכל אחד ואחד שהקציר שבינתים מפסיק וחכמים אומרים פאה אחת על הכל ומודים חכמים לרבי עקיבא בזורע שבת או חרדל כו׳. להכי נקט הכי שאין דרכן לעשות מהן ערוגה אלא זורען להבלין בעלמא בשנים ושלשה מקומות. שבת אני"ט:

והא

תוספות

שום טומאה חמורה בעולם כו׳. תימה דיפרש הא דקתני דאינה יורדת לכך המחשבה גופה דלא מצינו טומאה חמורה שצריכה מחשבה בשום מקום דהא דאמרינן דנבלת בהמה ועוף טהור צריכין מחשבה היינו לטומאת אוכלין לצרף פחות מכזית ופחות מכביצה אוכלין אבל כזית מהם מטמא אדם וכלים בלא מחשבה כדפרישית* אבל טומאה קלה צריכה מחשבה בעלמא ומיהו נבלה נמי בעינן שתהא ראויה לגר לבר פלח*:

אלא דזרעינהו לבהמה. והא דנקט שבחצר לפי מאי דמסיק שעלו מאליהן אתי שפיר משום דבחצר אין דרך לזרוע אלא בגינה ועוד דבחצר סתמא לאדם לפי שרואה ויודע מתי ללוקטן עד שלא יתקשו ולפי מאי דס"ד השתא יש לפרש דנקט חצר לפי שדרך התנא למנקט חצר לגבי מעשר בכל דוכתי חצר דקתני התם תאנה (א) עומדת בחצר אוכל אחת מהן ופטור ואם צירף חייב גפן נטוע בחצר כקורנית שבחצר שהחצר קובעת בדבר שנגמרה מלאכתו אם צירף או בלא צירוף כהנהו שאין רגילין לעשות מהן גורן והא דתנן פ"ח דשביעית [מ"א] כל שאינו מיוחד לא לאוכל אדם ולא לאוכל בהמה חשב עליו לאוכל אדם ולאוכל בהמה נותנין חומרי אדם וחומרי בהמה כגון האזוב והקורנית לא קשה אהא דאמרינן בסתמן דסתמייהו לאדם דהיינו דוקא בחצר כדפרישית לעיל:

מין קתני ש"מ. וא"ת בריש הגוזל קמא (ב"ק לג.) קאמר אביי דלר׳ ישמעאל שינוי אין קונה דקאמרי רבנן לא הפריש פאה מן הקמה יפריש מן העמרים או מן הכרי ולא מן העיסה ולר"ש* אף מן העיסה ותמי רבא בעלמא שינוי קונה והכא משום תעזוב יתירא ואביי תעזוב יתירא למפקיר כרמו אם כן לרבא מפקיר כרמו פטור מן הפאה לר"ש וא"כ היכי מוכח הכא דמין קתני דילמא מתני׳ דקתני כל שחייב בפאה חייב במעשר ר"ש היא וי"ל דלרבא נמי תעזוב יתירא למפקיר כרמו ופרכי׳ ש"מ דהא אביי נמי דדריש ליה בהגוזל קמא (שם לג.) למפקיר כרמו לכ"ע דריש לה בפ"ק דתמורה (דף ו.) למילתא אחריתי דקאמר התם אביי כל דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני ליה מותיב רבא והרי פאה דאמר רחמנא לא תכלה ואמרינן ואם לא הפריש מן הקמה יפריש מן העמרים או מן הכרי לרבנן או אף מן העיסה לר"ש אלמא דלא מהני ומשני אביי התם משום תעזוב יתירא ורבא תעזוב יתירא למפקיר כרמו והשתא בין אביי ובין רבא דרשי תעזוב למפקיר כרמו ואביי דסבר דבעלמא אי עביד מהני מאי דריש נמי מתעזוב דיפריש מן העומרים או מן הכרי או מעיסה לר"ש דלא מיירי אי עביד מהני אבל אי בעלמא שינוי קונה לר"ש כמו בגזל אין סברא להעמיד תעזוב שיפריש מן העיסה אלא דדוקא מעמרים או מהכרי ורבא סבר דתעזוב למפקיר כרמו ולר׳ שמעון שיפריש מן העיסה אע"ג דבעלמא שינוי קונה אבל להפריש מן העומרים או מן הכרי לא צריך קרא דבעלמא נמי כל דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני לרבא:

*) [צ"ל ולר׳ ישמעאל, וכן בסה"ד. רש"ש]

והא

נר מצוה

כה א מיי׳ פ"ג מהל׳ אבות הטומאות הל"ב:

כו ב ג ד מיי׳ פ"ב מהל׳ טומאת אוכלין הלכה ג:

כז ה ו ז מיי׳ פ"ב מהל׳ מעשר הל"ב:

[illegible]

[נזיר ג. בכורות כו. חולין פט.]

כח ח מיי׳ פ"י מהל׳ בכורים הל"ו:

כט ט מוש"ע יו"ד סי׳ שלג סעי׳ ו:

ל י מיי׳ פ"ט מהל׳ מתנות עניים הל׳ כו:

לא כ מיי׳ שם פ"ג הל"ג:

◆

תוספי הרא"ש

שם טומאה חמורה בעולם. דאינה צריכה הכשר בשום מקום תימה ליפלוג במחשבה נמי שלא מצינו טומאה חמורה שצריכה מחשבה בשום מקום אבל טומאה קלה צריכה מחשבה בעלמא דנבלת בהמה טמאה ונבלת עוף טהור כדאמרינן לעיל דצריכה מחשבה והיינו לצרף פחות מכזית עם פחות מכביצה אוכלין כדפרש"י אבל בכזית טמאה מטמא אדם וכלים בלא מחשבה ומיהו נבלה בעינן שתהא ראויה לגר לגר פרט והיינו כעין מחשבה: אלימא דזרעינהו מתחלה לאדם ואם היו נשמרים דקתני היינו דהפקירא הוו נשמרין לאדם: אלא לאו דזרעינהו מתחלה לבהמה. ואם היו נשמרין דקתני היינו שמכאן ולהבא נשמרין לאדם ותימה אמאי קתני שבחצר דבשלמא לפי המסקנא ניחא דמשום שעולין בחצר (א) שעלו מאליהן ואין דרך לזרוע אלא בגנה והם משום שזורעין בחצר הוי סתמייהו לאדם דנראות כשהן רכין קודם שיתקשו אבל בגנה אין סתמייהו לאדם. לפי שאין ניכרין מתי יתקשו אבל השתא דסליק שיורם לאדם מה לי בחצר מה לי בגינה וי"ל משום דבתרי בבי דרישא תנא נמי גבי חצר תאנה המשמרת בחצר אוכל אחת ופטור ואם צירף חייב גפן נטועה בחצר כו׳. ותנן הקורנית שבחצר כו׳. וקמ"ל תני בבי דרישא דחצר (דרישא) קובעת והכא דצירף בחצר שנגמרה מלאכתו וסיאה האזוב וקורנית אצירוף דלעיל קאי אי נמי בלא צירוף נמי חייבין בחצר שאין רגילין לצרף לעשות מהן גורן והוי כשנגמרה מלאכתן והא דתנן פ"ח במס׳ שביעית כל שאינו מיוחד לא לאוכל אדם ולא לאוכל בהמה חישב עליו לאוכל אדם ולאוכל בהמה נותנין עליו חומרי אדם וחומרי בהמה כגון האזוב והקורנית והסיאה לא קשה דמשמע דסתמייהו לאדם קיימי

[illegible]

א) נראה דצ"ל דשה שהן אוכלין [illegible] ב) [מצ"ל ולר׳ ישמעאל]

◆

לעזי רש"י

פוליי"ל. סוג של נענע.
שדריאי"ה. צתרה (צעתר).
סייר"ג. להכתים (לעבר שורה בשיטת כתמים, כלומר ללקט בו פה ושם).
אניי"ט [אני"ד]. שבת (צמח ריחני).

עוקצים פ"ב מ"א [לעיל נ: תוי"ט ד"ה ואמא] שלשה עשר

זבחים קה. חולין קלב. כריתות כא.

מעשרות פ"ג מ"ט

[קף לג.]
[דברים כד]
[פאה פ"ד מ"ז]
[דברים שם]
[ויקרא יט]
[לקמן עמוד ב׳]
[צ"ל דתניא]
ב"ק לג. חולין קלה. תמורה ו. נדרים מד: [ב"ק כח.]
פאה פ"ג מ"ב
[סוכה כה:]

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס׳ ד"ה אלא וכו׳ שהתאנה שהיא עומדת בחצר לאכול אחת אחת ופטור וכו׳ שנותנין עליו חומרי אדם:

מוסף רש"י מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה. כגון אדם ובגדים (זבחים קה.) זרעים אין נעשין אב הטומאה עולמית, ואפילו נגעו במת שהוא אבי אבות, ואינן נעשין אב לטמא אדם וכלים, דהתורה נפקא לטהרה במת מטמא אדם, מהאי קרא דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא והנפש הנוגעת באותו טמא תטמא עד הערב, והי כתיב הוי קרא בדבר שיש לו טהרה במקוה וטבילה כתיב, דכתיב לעיל מיניה והזה הטהור על הטמא וגו׳ [illegible] (חולין קכח.). צריכין הכשר. דבר המקבל טומאה [illegible] (זבחים קה.). אף כל שאין סופן כו׳. כגון שאר אוכלין (שם). כל שחייבין במעשרות מטמאין טומאת אוכלין. דאין חייב לך במעשר אלא אוכל (לעיל נ.). והשכים בבקר ובצרו. וזכה ביה איהו עצמו (נדרים מד:) קודם שיבואו עניים לבצרו שיזכו בהפקר אם היו קודמין (לקמן לד.). חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה. כמו מפקר כרם (נדרים שם) דלאע"ג דהפקר פטור מכולם, דכתיב תעזוב יתירא למעוטי כי האי גוונא דלא הוי הפקר לפטור, ואע"פ שפטור מן המעשר, וכלל הני כתיב תעזוב יתירא כו׳ (ב"ק לג. ובע"ז שם כח. חולין קלד: ותמורה ו.). ופטור מן המעשר. דלא כתיב ביה תעזוב יתירא (ב"ק כח.).